

Kazalo

1. PSIHLOGIJA GLASBE.....	1
2.FORENZIČNA PSIHLOGIJA.....	3
3.ZDRAVSTVENA PSIHLOGIJA.....	5
4.FEMINISTIČNA PSIHLOGIJA.....	6
5.LGBT PSIHLOGIJA.....	6
6.MEDIJSKA PSIHLOGIJA.....	7
7.DIFERENCIALNA PSIHLOGIJA.....	8
8.POZITIVNA PSIHLOGIJA.....	9
9.GEJ PSIHLOGIJA.....	11
10.Gestalt psihologija.....	12
11.Kognitivna psihologija.....	14
12.POLITIČNA PSIHLOGIJA.....	15
13.Prometna psihologija.....	17
14.PSIHLOGIJA KRIMINALA.....	18
15.MARKETINŠKA PSIHLOGIJA.....	19
16.PSIHLOGIJA POTROŠNIKA.....	21
17.PSIHLOGIJA SPOLOV.....	22

1. PSIHLOGIJA GLASBE

METODE IN TEHNIKE:

prevzete so **iz eksperimentalne psihologije**, ukvarja se tudi z vsemi izsledki, ki so relevantni za širšo disciplino, vključno s kliničnimi in nevrološkimi študijami. (eksperiment: vpliv tempa na zaznavanje pozitivnih in negativnih čustev). Nekaj drugih metod so **tudi introspekcija, opazovanje** (dva tipa raziskav: preučevanje fizikalnih lastnosti dražljaja ter preučevanje konteksta in konfiguracije (organizacije) glasbenega dražljaja, katerih izsledki pojasnjujejo naravo glasbenega zaznavanja – spoznavnih struktur, višjih mentalnih procesov, ki spremljajo in določajo glasbeno dejavnost).

PREUČEVANI POJAVI:

V psihologiji glasbe so raziskovali tudi kako je osebnost povezana z preferenco za glasbo in ugotovili številke skupne značilnosti, ki povezujejo ljudi, ki poslušajo enako zvrst glasbe. Psihologija glasbe je najbolj prepoznavna v tem, kako glasba vpliva in uravnava razpoloženje in čustva.

Glasba je lahko pozitivna sila za duševno zdravje, pomiritev, sprostitvev in intelektualno stimulacijo. Glasba vpliva na naša čustva in s tem sproži različne vzorce razmišljanja. Sama izbira, intenziteta in frekvenca glasbe, ki jo poslušamo ima velik vpliv na naše duševno zdravje. Te vplive v glasbeni psihologiji preučujejo na odraslih, najstnikih, otroci, duševnih bolnikih ter tudi na živalih.

Eno osnovnih vprašanj v psihologiji glasbe je, kako človeško bitje reagira na glasbene zvoke in kako jih subjektivno doživlja. Raziskovalci se posvečajo povezavi med fizikalnimi

lastnostmi dražljaja ter subjektivnimi, čutnimi reakcijami (doživljaj, občutek), ki jih glasba izzove. Področje raziskovanja je tudi nevropsihološka organizacija glasbenih funkcij – gre za preučevanje organiziranja živčevja, zlasti pa delovanja možganov, pri tvorjenju ali zaznavanju glasbe.

RAZISKAVE:

Raziskave so pokazale da pacienti ki poslušajo harfo, klavir, orkestralno glasbo ali počasni jazz občutijo manj postoperacijskih bolečin kot tisti ki ne. Avtistični učenci ki težko vzpostavljajo stike z ostalimi in v spremenjenem okolju postanejo vznemirjeni se zelo dobro odzivajo na glasbeno terapijo, ki jim lahko pomaga, da ostanejo mirni pod stresom in se lažje socializirajo. Obstaja povezava med poslušanjem stare country glasbe in povišano stopnjo samomorov. V eksperimentu je morala skupina poslušati 7 pesmi z nasilnim besedilom kontrolna skupina pa 7 pesmi z nenasilno vsebino istega izvajalca. Po tem so jih prosili naj razvrstijo besede kot nasilne ali nenasilne. Osebe iz eksperimentalne skupine so z večjo verjetnostjo pripisovale agresiven pomen besedam kot so kamen in palica. Ameriška psihološka skupnost je objavila da obstaja povezava med **mladostniškim nasiljem in nasilju v medijih vključno z glasbo.**

Raziskave profesorice Frances H. Rauscher so potrdile, da glasba **olajša razvoj govora ter prebuja ustvarjalnost in izražanje pri otrocih.** Otroci se naučijo peti zelo zgodaj, pogosto še pred govorjenjem. Če se učijo igranja na inštrument, to spodbuja **delovanje možganov in kognitivne sposobnosti.** Rezultati znanstvenih raziskovanj dokazujejo, da je zaznavanje zvoka v prvih mesecih življenja nadvse pomembno. V tednih po rojstvu, ko dojenček odkriva posamezne zvoke, še posebej prvič, se njegove oči gibljejo zelo hitro in hkrati obrača glavo da bi odkril izvor zvoka. Raziskave so pokazale, kako glasba iz narave vpliva na čustva in duha. Z nekaterimi inštrumenti (npr. gong) lahko **dvignemo čustveno stanje, odkrite pa so tudi široke možnosti za terapevtsko uporabo glasbe. Glasbeni ritmi delujejo na ritme avtonomnega živčnega sistema, pri čemer takšna glasba usklajuje delovanje obeh možganskih polovic, sprošča, zbujajo vedro občutje, izboljša pozornost in zmožnost razmišljanja ter krepi zmožnost za sprejemanje intuitivnih odločitev.** Počasnejši kot so možganski valovi, bolj smo sproščeni, zadovoljni in mirni. Počasnejše dihanje omogoča večje energetsko in telesno ravnovesje, mir, obvladovanje čustev, globlje razmišljanje in boljše presnovo. To tehniko pogosto uporabljajo v meditaciji in jogi.

Opravljenе so bile tudi raziskave o vplivu glasbe na učinkovitost pri introvertiranih in ekstravertiranih posameznikih. Pozitivni vplivi poslušanja glasbe se kažejo pri ekstravertiranih, ki konstantno iščejo dodatne dražljaje iz okolja in so hiperaktivni. Glasba je zanje dražljaj, ki jim omogoča bolj učinkovito učenje. Glasba služi tudi kot idealen spremljevalec za športno vadbo. Znanstvene raziskave so pokazale 5 ključnih načinov, kako lahko glasba vpliva športne treninge: disociacija, regulacija vzbujenja, sinhronizacija, pridobivanje gibalnih spretnosti ter zanos.

Cilji: Glavni cilj je razložiti in razumeti glasbeno izkušnjo in glasbeno vedenje. Glasbeno-psihološko znanje se opira predvsem na osnovo interpretacij podatkov glasbenega vedenja in izkušenj, ki se zbirajo s sistematičnim opazovanjem in interakcijo s človekom.

Glavne slabosti: Ta disciplina je šele na začetku svojega razvoja in slabše raziskana. Če na glasbo gledamo celovito, vidimo, da razvoj včasih zavira elitizem (nazor, da pripadajo prednostni položaji v družbi na kakem področju človekovega delovanja *eliti*) ali ga razvrednoti komercialna plehkost vsakdana.

- ◆ Različen glasbeni okus pri ljudeh
- ◆ Stopnja sluha
- ◆ Stopnja glasbene izobrazbe
- ◆ Veliko dela na posamezniku, da dobiš odgovore

Uporaba teh znanj za:

Glasbo v razredu lahko uporabimo na več načinov, in sicer kot uvodna glasbena motivacija, kot splošna glasbena podlaga med poukom, kot sproščujoče se sredstvo pred vsako pomembnejšo nalogo, med preverjanjem znanja, kot sklep učne enote ali pa med odmori.

- ◆ motivacijo ljudi pri delu
- ◆ izboljšanju razpoloženja
- ◆ Izboljšanju duševnega zdravja
- ◆ Posledičnem izboljšanju fizičnega zdravja

2. FORENZIČNA PSIHOLOGIJA

▪ Kaj so **cilji** izbrane smeri psihologije?

Cilj forenzične psihologije je uporaba psihološke teorije, raziskav, metod in prakse v pomoč pravnemu sistemu, pri obravnavanju primerov ter svoje ugotovitve prikazati razumljivo širši javnosti.

▪ Kaj so **glavni preučevani pojavi** znotraj izbrane smeri psihologije?

Lahko se raziskuje različna področja od psiholoških ocen pri dodeljevanju skrbništva staršem nad otroki, pomoč pri izbiri in pripravi policajev ter vojakov, sodelovanje kot strokovna priča v sodnih primerih, ocenjevanje verodostojnosti vpletenih v primeru, pomoč odvetnikom in pričam pri pripravi primera, svetovanje zakonodajalcem javnega reda, ter v nekaterih sistemih pomagajo pri izbiri porotnikov.

▪ Navedba po ene **reprezentativne osebe/ raziskave**

Forenzična psihologija izvira iz različnih smeri, kot so: kriminologija, antropologija, sociologija, psihologija, itd. Mnenja o tem, kdo je začetnik forenzične psihologije so različna, zato bomo me omenile Italijana Cesara de Baccaria s konca 18. stoletja, saj naj bi on napisal prvo razmišljanje o forenzični psihologiji.

De Baccaria je gledal na ljudi kot na bitja s svobodno voljo in človeško vedenje začel razlagati kot v skladu z načelom ugodja in bolečine. Po tem »ekonomičnem« modelu ocenjujemo stroške in koristi (bolečino in ugodje) vsakega vedenja v katerega se spustimo, tudi kaznivega. Pri slednjem je kazen tisto čemur se želimo izogniti, zato jo je treba uporabiti kot dejavnik, ki ljudi odvrača od kriminala, njena teža pa mora biti prilagojena teži kaznivega dejanja. De Baccarijeve ideje so prispevale k opustitvi surovega

mučenja v nekaterih evropskih zaporih tistega časa (McGuire, 2000, v Kratak oris forenzične psihologije, 2011).

Omenile bomo tudi znano raziskavo iz področja forenzične psihologije, ki je bila izvedena leta 1939, domislila pa sta se je nemški psiholog Louis William Stern in kriminolog Liszt.

V raziskavi sta s pomočjo dveh študentov uprizorila spor v predavalnici. Študenta sta se zapletla v debato, ki je postajala vse bolj napeta in se razvila v besedno obračunavanje, ki je na koncu prešlo tudi na medosebno raven. Na vrhuncu spora je eden izmed študentov potegnil pištolo in zagrozil nasprotniku, Stern pa je posegel vmes. Navzoče študente je nato Stern zaprosil za pisno poročilo o dogajanju. Prišel je do ugotovitve, da niti eno poročilo ni bilo brez napak. Največ se jih je pojavilo pri opisovanju dogajanja ob vrhuncu spora. Ob ugotovitvah sta Stern in Liszt zaključila, da je intenzivno čustveno doživljanje znižalo natančnost spominskega priklica, kar je pomembna ugotovitev za področje forenzične psihologije, še posebej na področju pričanja na sodišču.

- Kakšna so **poglavitne raziskovalne metode in orodja** izbrane smeri psihologije?

Forenzični psihologi uporabljajo različna orodja, npr. intervju, orodja za ocenjevanje in psihometrične teste, kadar raziskujejo mentalno zdravje oziroma pripravljenost klienta.

V okviru raziskave včasih izvedejo eksperiment, da dokazovanje verodostojnosti dotičnih informacij (na primer, koliko je viden določen objekt/oseba v mraku, ko oddaljena 100 metrov).

Lahko se pojavijo v vlogi aktuarja, kjer statistične podatke uporabijo v izračun, koliko možnosti je, da bi storilec ponovno zagrešil dejanje.

- Katere so **glavne slabosti** izbrane smeri psihologije?

Psihologa najame, kot strokovno pričo, le ena stran v obravnavi, in čeprav se psiholog tega zaveda in mora ravati etično, se dostikrat zgodi, da (podzavestno) obrne obravnavo v prid strani s katere je najet.

Veliko sodnikov tudi jemlje psihologe kot priče neresno, saj mislijo, da so pripravljeni reči kar jim odvetnik naroči, kot se je to v zgodovini že dogajalo.

3. ZDRAVSTVENA PSIHOLOGIJA

DEFINICIJA IN CILJI

Zdravstvena psihologija je relativno nova disciplina, ki se prepleta z vedenjsko medicino in vedenjskim zdravjem.

Je psihološka disciplina, ki se edukativno, raziskovalno in aplikativno ukvarja s problematiko ohranjanja in krepitev človekovega telesnega zdravja, z zaščito pred boleznijo in z obravnavo med njo. Zaradi takšnih ciljev poskuša zdravstvena psihologija odkriti tiste pomembne psihološke in psihosocialne dejavnike, ki bistveno vplivajo na zdravje, bolezenske tegobe in bolezni posameznika in večjih skupin. proučuje in išče poti za izboljšanje telesnega zdravja, obstoječih sistemov zdravstvene oskrbe pa tudi delovanja in učinkovitosti zavarovalniških ustanov. (Rakovec Felser, 2002).

GLAVNI PREUČEVANI POJAVI ZDRAVSTVENE PSIHOLOGIJE

Ukvarja se s pacienti, ki ne trpijo prvenstveno zaradi duševnih motenj, ampak zaradi ostalih težav z zdravjem. Zdravstveni psihologi se raziskovalno in praktično posvečajo pacientovimi normalnimi strahovi glede medicinskega zdravljenja različnih zdravstvenih težav, z uporabo psihonevroimunoloških spoznanj pri preventivi in kurativi, s pacientovim razumevanjem zdravstvenih informacij, z odnosi med zdravnikom in pacientom, prav tako pa so udeleženi v pripravi javnih kampanj za opuščanje nezdravih navad, ter raziskovanju kvalitete življenja. Zdravstvena psihologija torej veliko pozornosti posveča k izboljšanju zdravja, prevenciji in zdravljenju bolezni, izboljševanju zdravstvenega sistema in oblikovanju javnega mnenja glede zdravja. Kot recimo zmanjševanje povišanega krvnega pritiska, kontroliranje holesterola, strategije soočanja s stresom, lajšanje bolečin, prenehanje s kajenjem, spodbujanje redne telesne vadbe, zdravniških in zobozdravstvenih kontrolnih pregledov in varnejših vedenj.

GLAVNE SLABOSTI ZDRAVSTVENE PSIHOLOGIJE

V klinični in raziskovalni dejavnosti zdravstvene psihologije je opazen pragmatizem vedenjske medicine, pa tudi vpliv prevladujoče humanistične usmerjenosti v zdravstvu. Za zdravstveno psihologijo so značilne hitre in grobe psihodiagnostične ocene, več je kratkih psihoterapevtskih intervencij.

Vprašljive so lahko tudi raziskave intervencij, ki so za zdravnika pomembne in za zdravstveno ustanovo prestižne, ne zadostujejo pa kriterijem psihološke znanosti. Za evalvacijo podatkov raziskav je kritičen prevzem medicinskih kriterijev, saj so težje združljivi s cilji in metodami psihologije (Rakovec Felser, 2002).

NAVEDBA PO ENE REPREZENTATIVNE OSEBE / RAZISKAVE

Resnejši začetek zdravstvene psihologije sega v čas obeh vodilnih psihologov iz začetka 20. Stol. To je čas, ko sta W. James in S. Hall, ugotovila, da možganske okvare, nastale pri določenih delih, niso toliko rezultat narave teh del kot bolj časovnih stisk in pristiskov, ki jim je prizadeti pri tem izpostavljen. (Felser, 2002)

Zlatka Rakovec – Felser, je začetnica te psihološke discipline v Sloveniji. Po njenih pobudah, so bile ustvarjene različne skupine za samopomoč. V svojih raziskavah se je posvetila npr. tudi stresu.

METODE IN ORODJA

Ponavadi so to enostavni, kratki in dobro osnovani postopki. Pristop je določen glede na bolnikove težave, način zdravljenja in časovno omejitev. Ker so postopki kratki in enostavni uporabljajo tudi temu primerna orodja oz. merske instrumente, vse v krajši in manj natančni obliki: psihodiagnostične ocene, psihoterapevtske intervencije, različne krajše vprašalnike in polstrukturirani razgovor. (Felser, 2002)

4. FEMINISTIČNA PSIHOLOGIJA

CILJI: Feminizem želi doseči socialno, politično in ekonomsko enakopravnost za vse ženske. Če se to prenese na psihologijo, so cilji feministične psihologije: postavljanje novih vprašanj, imenovanje in preimenovanje problemov, izpodbijanje raziskovalnih metod in prioritet, spreminjanje pristopov do terapije, integriranje diverzitete, uporaba raziskav pri javnem zagovorništvu in zakonodaji, spreminjanje programov in institucij tako, da bi bili bolj sprejemajoči do žensk.

GLAVNI PREUČEVANI POJAVI: S svojimi raziskavami feministični psihologi opozarjajo na androcentričnost dosedanjega psihološkega znanja. To želijo popraviti z dodajanjem spola kot komponento v že obstajajočih področjih. Najbolj preučevani pojavi so spolni stereotipi in obnašanje glede na spolne vloge; pojavi povezani s službo in družino; spol in depresija. Po drugi strani pa se ukvarja tudi s problemi na katere se osredotoča politični aktivizem: nasilje v medpartnerskih odnosih, splav, spolno nadlegovanje ipd.

REPREZENTATIVNA OSEBA: Naomi Weisstein. Leta 1968 je napisala članek *Kinder, Küche, Kirche as Scientific Law: Psychology Constructs the Female*, ki velja za nekakšen začetek te smeri.

POGLAVITNE RAZISKOVALNE METODE IN ORODJA: Feministični psihologi raziskujejo veliko različnih pojavov, zato tudi uporabljajo vse različne metode. Nekaj časa so se bolj ukvarjali s kvalitativnim raziskovanjem, ker so želeli poudariti, da kvantitativne raziskave niso popolnoma objektivne in brez predsodkov, kot naj bi sicer veljalo. Danes raziskujejo tudi kvantitativno, s poudarkom na ciljih feminizma.

GLAVNE SLABOSTI: Šibkost tega področja psihologije so predvsem ideološki konflikti do katerih pride, ker obstaja več oblik feminizma. Dva različna pogleda sta npr. esencializem in socialni konstrukcionizem, nestrinjanje pa je tudi glede tega, ali bi poleg zatiranja na podlagi spola morali dodati še druge spremenljivke kot so rasa, družbeni razred...

5. LGBT PSIHOLOGIJA

CILJI: Bistvo LGBT psihologije je boj proti heteroseksističnemu zatiranju s psihološko teorijo, ki izrecno vključuje lezbijke, geje, biseksualce in transspolne ljudi.

GLAVNI PREUČEVANI POJAVI: Ta smer psihologije se ukvarja z LGBT identitetami, teorijami o lezbičnih in gejevskih odnosih, težavami v razvoju čez celo življenje, homofobijo in diskriminacijo proti transspolnim ljudem, istospolnim starševstvom, etnični in kulturne razlike med LGBT ljudmi, vprašanje socialnega konstrukcionizma in esencializma, fleksibilnostjo spolnih identitet in podobnimi pojavi.

REPREZENTATIVNA RAZISKAVA: Velik korak za to, da se je ta smer psihologije sploh lahko razvila je bila raziskava, ki jo je opravila Evelyn Hooker leta 1957, kjer je dokazala, da homoseksualnost ni duševna motnja. Zaradi te raziskave je bila homoseksualnost umaknjena iz DSM-ja, a šele leta 1973.

POGLAVITNE RAZISKOVALNE METODE IN ORODJA: Prvi lezbični in gejevski psihologi so uporabljali predvsem statistične in psihometrične metode. To je bilo predvsem

zato, ker je bila pred tem večina študij intervjujev in vprašalnikov, saj so jih obravnavali kot patološke modele. Še danes so raziskave na tem področju večinoma kvantitativne.

GLAVNE SLABOSTI: Na tem področju, kot pri feministični psihologiji, so šibkost notranji konflikti. Prevladujoči del zagovarja pozitivizem, individualizem in esencializem, kritični psihologi pa te načine zavračajo. Poleg tega večina raziskav prihaja iz Severne Amerike, kar je lahko problematično, saj ne dobimo podatkov iz celega sveta.

6. MEDIJSKA PSIHOLOGIJA

Kaj so cilji izbrane smeri psihologije?

Cilji so ugotoviti kakšni so psihološki učinki in vplivi medijev:

-učinki nasilja v medijih, prosocialni učinki medijev, učinki pornografije in erotičnih vsebin in vplivi oglaševanja.

Kaj so glavni preučevani pojavi znotraj izbrane smeri psihologije?

Medijska psihologija poskuša čim bolj manipulirati z gledalci, bralci oz. poslušalci, da bi čim več iztržili. Medijska psihologija se posveča posameznemu sprejemniku medijskih vsebin. Tradicionalno vprašanje v medijski psihologiji je, kakšen je vpliv medijev na posameznega gledalca, poslušalca ali bralca. Medijski psihologi pri svojem delu uporabljajo kvantitativne metode, ki jim omogočajo večje število preučevancev ter hitrejše zbiranje in analizo podatkov. Medijska psihologija, se še posebej osredotoča na individualne procese pri uporabnikih medijev.

Navedba po ene reprezentativne osebe/ raziskave.

Psihologija se je večinoma ukvarjala z negativnimi vidiki človekove duševnosti - z duševnimi motnjami in boleznimi. Podobno je tudi medijska psihologija preučevala predvsem negativen vpliv medijev na ljudi. Ena izmed prvih citiranih študij je nastala po predvajanju zgodbe *Vojna svetov* na ameriškem radiu leta 1938. Poslušalci te zgodbe so verjeli, da svet napadajo Marsovci in zajela jih je množična histerija. Raziskovalcem se je zdelo, da je radio okužil poslušalce, kot bi jim opral možgane, zato so bili zaskrbljeni nad možnostjo radia kot sredstva propagande med politično nestabilnim obdobjem. S tem in podobnim se je ukvarjal znan lingvist Noam Chomsky, ki je medijsko manipulacijo sintetiziral v 10 najbolj uporabljenih strategij manipulacije preko medijev.

Kakšna so poglobitve raziskovalne metode in orodja izbrane smeri psihologije?

Dve glavni raziskovalni metodi v psihologiji sta opazovanje (introspekcija in ekstraspekcija) in eksperiment. Poleg tega pa ima vsaka znanost tudi tehnike, ki so bolj specifični postopki raziskovanja kot metode. Med tehnike raziskovanja lahko prištevamo: pogovor, vprašalnik, psihološki testi, sociometrična tehnika (ugotavljanje odnosov med člani v skupinah), ocenjevalne lestvice, projekcijske tehnike, ...

Katere so glavne slabosti izbrane smeri psihologije?

Načela medijev v veliki meri temeljijo na kognitivni psihologiji in na psiholoških procesih pozornosti, zaznavanja, povezovanja in spomina z namenom, da s tem celostno vpliva na potrošnika.

Medijski psihologi in ostali svetovalci za odnose z javnostjo uporabljajo mnogo strategij medijske manipulacije. Raziskave so pokazale, da tudi v državah z najboljšim izobraževalnim sistemom zlahka podležejo manipulaciji. Zadnje čase se medijskega oglaševanja, ki nam preti na vsakem koraku, množice oklepajo z nezaupanjem, a vseeno brez prave alternative, saj so oglasi privlačni, kratki, ponavljajoči, vsem razumljivi, dostopni; v njih pa nastopajo resnični ljudje, počnejo resnične stvari. Nagovarjajo nas, da hrepenimo po pozitivnem izidu, da čakamo na srečen konec, ki bo prišel takoj, ko bomo kupili določeno stvar. Torej, z eno besedo – zavajanje.

7. DIFERENCIALNA PSIHOLOGIJA

Kaj so cilji izbrane smeri psihologije?

Razlike in korelacije med njimi.

Cilji so: **ugotoviti variabilnost v obnašanju in doživljanju** (evolucija, dednost, okolje in samodejavnost. Sovplivanje genov, socialnih vplivov in samodejavnosti na medosebne in skupinske razlike. Genetski, evolucijski in socialni (kulturni) izvori variance psihičnih in vedenjskih značilnosti. Mere centralnih tendenc in razpršenosti vedenjskih in psihičnih/osebnostnih lastnosti. Različnost, drugačnost, odklonskost. Problemi merjanja razlik. Vidiki variabilnosti: intervariabilnost in intravariabilnost)

: ugotoviti razlike med posamezniki(interpersonalnih razlik. Razlike v osebnosti in osebnostnih lastnostih. Razlike na konativnem področju osebnosti: emocije, temperament, značaj, (temeljne) dimenzije in tipi osebnosti. Razlike na kognitivnem področju osebnosti: inteligentnost in druge sposobnosti. Razlike v motivih, interesih, stališčih, prepričanjih, idealih in vrednotah. Razlike v samopodobi in samospoštovanju.)

: ugotoviti razlike med skupinami(spol, starost, socioekonomski sloj in druge socialne stratifikacije, nacionalnost, vera, kultura. Pomen poznavanja medosebnih in skupinskih razlik in drugačnosti v sodobnem življenju in družbi)

Kaj so glavni preučevani pojavi znotraj izbrane smeri psihologije?

Za ugotavljanje splošnih medčloveških razlik se nasloni na področja **vedenja, kognicije in motivacije** in kako na njih vpliva **genetika in okolje**. Medtem ko so to razmeroma fundamentalna področja psihološkega raziskovanja, pa se pomakne tudi na medčloveške razlike vsakdanjih sposobnostih kot so **zaznavanje okusa, vonja, barv**. Tudi preučevanje **testov osebnosti** vključuje delo diferencialnih psihologov, saj na podlagi rezultatov direktno vidimo v čem se posamezniki razlikujejo, kasneje pa lahko še preučijo vzroke za tem. S pomočjo diferencialne psihologije bomo lahko odgovorili tudi na vprašanja kot so: Zakaj so nekateri ljudje bolj uspešni kot drugi, kaj naredi nekoga uspešnega. S tem pa bi znanjem bi pa uspehe lahko tudi napovedovali, še pomembneje pa je, da bi s tem znanjem lahko pomagali ljudem svoje cilje doseči.

Navedba po ene reprezentativne osebe/ raziskave

Na področju genetike so ugotovili, da so vse razlike vsaj delno pogojene z genetskim vplivom.

Na področju spolnih razlik so ugotovili iz študije državljanov 55 držav, da so žensko povečini bolj nevrotične, ekstravertirane, vestne in manj odprte kot moški. Moški so bili bolj usmerjeni k trudu na področju kariere in jim več pomeni priznanje, medtem ko so ženske bolj usmerjeni k skrbi za družine in kolektivno družbo.

Pod reprezentativne osebe pa spadajo vsi modeli osebnosti(Big5,PEN.....)

Kakšna so poglobitve raziskovalne metode in orodja izbrane smeri psihologije?

. V zgodovini merjenja in ocenjevanja v psihologiji so znani ne psihološki, oziroma neznanstveni - lahko bi jih imenovali tudi parapsihološki - poskusi izboljšanja oziroma izpopolnitve metode lastne kože z razvojem različnih metod, po katerih bi bilo mogoče ljudi razvrstili v tipične psihološko zanimive ali ločljive skupine. Zaradi izrazitega interesa laičnih ljudi do psiholoških tipologij in zaradi razmeroma preprostih in "črno-belih" razvrstitev, ki jih te metode nudijo, je njihova priljubljenost velika. Med te metode lahko štejemo fiziognomiko, frenologijo, grafologijo, kirologijo, morfopsihologijo in podobne.

Predstavniki diferencialne psihologije z znanstveno metodo pridobivajo in sistematično urejajo spoznanja, ki pojasnjujejo razlike med posamezniki. Pri tem uporabljajo različna

orodja kot so psihološki testi, vprašalniki... Način opazovanja, ki ga uporablja sodelujoča populacija je introspekcija, saj z samoopazovanjem posredujejo informacije o sebi, ki jih psihologi kasneje uporabljajo. Najbolj uporabljena metoda raziskovanja v diferencialni psihologiji je klastrska analiza, kjer se opazovanci delijo v klastre ali skupine. Diferencialna psihologija se ukvarja z razlikami, te razlike pa se nanašajo na področja psihologije, npr. mišljenje, čustva, inteligentnost, osebnost. Za različne teme se informacije pridobivajo z različnimi orodji. Bistvo je znanstvena metoda, ki temelji na opazovanju, postavljanju teorije, postavljanju hipotez, načrtovanju ter izvedbi raziskave, na koncu pa vrednotenju ugotovitev. Za diferencialno psihologijo je najpomembnejše vrednotenje in primerjanje rezultatov. Statistična obdelava rezultatov daje vpogled v razlike med ljudmi, zato je za diferencialno psihologijo uporaba statistike za pridobljene informacije ključnega pomena.

Katere so glavne slabosti izbrane smeri psihologije?

Ne predvidevajo vmesnih in prehodnih stopenj, tako, da prihajajo v veliko nasprotje z empirično stvarnostjo, kajti večina ljudi je vmes. Kot vsaka veja psihologije ima tudi diferencialna psihologija svoje slabosti. **Glavna slabost je**, da bi bilo za samo natančnost in ustreznost tovrstnega pristopa dobro, da preučuje posameznika, ne skupine posameznikov. Preučevati posameznika pa je težko, saj je za to potrebno zbrati veliko število podatkov, kar je sicer z moderno tehnologijo nekoliko lažje, a še vedno predstavlja velik izziv. **Druga slabost** diferencialne psihologije je, da spremenljivke na podlagi katerih razlikuje in razume objekte, preučuje, kot, da te niso povezane med sabo, kljub temu, da tudi diferencialni psihologi priznavajo, da verjetno so. **Tretja slabost** pa je ta, da je ta vrsta psihologije prostorsko omejena. Nemogoče je medsebojno primerjati in na podlagi tega sklepati, med dvema osebama, ki živita na dveh različnih koncih sveta. To onemogoča različnost kultur, ki si postavljajo različne prioritete in izoblikujejo posameznike z različnimi vrednotami in načinom razmišljanja.

8. POZITIVNA PSIHOLOGIJA

1. CILJI

Positivna psh. je novejša smer v psihologiji, ukvarja se z preučevanjem človeškega zadovoljstva, sreče in blagostanja. Dedek poz. psh. je A. Maslow saj je prvi uporabil izraz poz.psh. v svoji knjigi leta 1954. Oče poz. psh. pa je Seligman. Poz. psh. preučuje posameznike, družine in skupnosti.

CILJI poz. psh. so , zgraditi znanost, ki podpira:
družino in šolo, ki otrokom omogoča, da čimbolje razvijejo svoje potenciale/talente in dozorijo
delovna mesta, ki povzročajo zadovoljstvo pri ljudeh ter posledično tudi visoko produktivnost na delovnem mestu
skupnosti, ki spodbujajo obveznosti državljanom
terapevte, ki so sposobni prepoznati ter razvijati zmogljivosti pacienta (NPR. PACIENT IZGUBI SMISEL ŽIVLJENJA, TERAPEVT MI POMAGA DOBITI SMISEL NAZAJ)
UČENJE POZ.PSH.
razširjanje poz.psh. v različnih organizacijah in skupnostih

2. PREUČEVANI POJAVI ZNOTRAJ POZITIVNE PSIHOLOGIJE

- Pozitivne subjektivne izkušnje: zadovoljstvo s preteklostjo, sreča v sedanjosti in optimizem, upanje in vera v prihodnost, definirajo pozitivne subjektivne izkušnje, subjektivni blagor

- Pozitivne lastnosti posameznika: opredeljenih je 6 skupin temeljnih lastnosti, ki so bile in so še cenjene pri posameznikih v vseh časovnih obdobjih ter različnih kulturah, te so: hrabrost, modrost, humanost, pravičnost, usmerjenost in samouresničitev
- Pozitivno socialno okolje: raziskuje vpliv družine, medosebnih odnosov, medijev, delovnega okolja, delovanja zakonodajnih teles. Odkriti želi načine, na katere lahko te institucije zakogotovijo učinkovito in uporabnikom prijazno delovanje.

3. RAZISKAVA (MEDKULTURNI VIDIKI PSIHIČNEGA BLAGOSTANJA)

Raziskava je pokazala, da je v razvitejših in bolj demokratičnih družbah globalni PB nekoliko višji (nanižjega imajo v Tanzaniji, Moldovi, Ukrajini in Armeniji - od 3 do 4; najvišjega pa v Avstriji, Švici in na Danskem - od 8 do 8,2). PB je višji v individualističnih kulturah, čeprav je tam več ločitev in samomorov, vzrok zato je razlika med ocenjevanjem emocij, na zahodu ocenjujemo pozitivna čustva bolj pozitivno, negativna pa bolj negativno, kot na vzhodu).

Torej, če je BP višji v bolj razvitih državah, je splošno tudi prepričanje, da obstaja povezava med dobrim finančnim stanjem in dobrim počutjem. Pri tem pa je raziskava pokazala, da bolj je revna država, večja je povezanost med denarjem in zadovoljstvom, ko pa je denarja dovolj za preživetje, denar več ne prinaša sreče. Torej revščina je vzrok za nezadovoljstvo, vendar pa bogastvo ne vodi v srečo.

4. RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

RAZISKOVALNE METODE:

- Eksperimenti (Primer: Raziskava je potekala preko interneta 6 mesecev. Prostovoljcem so preko emaila pošiljali naloge, ki so jih morali izpolniti – zgodnji spomini, pismo zahvale, 3 dobre stvari v življenju, najboljši čas v življenju, uporaba lastnosti karakterja, identifikacija lastnosti karakterja. Udeleženci so poročali o povečanju sreče v zadnjih šestih mesecih)
- Ankete
- Pisanje dnevnika čustev – posamezniki so pisali dnevnik o čustvih, ki so jih doživljali prejšnji dan
- Intervjuji
- Metoda vzorčenja (lastnosti populacije)

TEHNIKE: (uporaba pozitivne psihologije)

- Pozitivno mišljenje (razmišljanje o situaciji na pozitiven način, ugotavljanje da situacija ponavadi ni tako huda kot najprej deluje)
- Pozitivna čustva (prepuščanje pozitivnim čustvom in občutkom, poskušati odgnati negativna)
- Pozitivne navade (kot cilj si človek postavi npr. telovadbo na točno določen dan tedna in to poskuša uresničiti)
- Pozitivne izbire (namesto hitre hrane se odloči za zdravo hrano)
- Ukvarjanje s svojimi hobiji ter stvarmi, ki jih ima človek rad
- Uživanje v manjših stvareh: npr. okus hrane, sprehodi, narava
- Uporaba metod sproščanja
- 3 dobre stvari v dnevu
- Zavedanje lastnosti lastnega karakterja

5. GLAVNE SLABOSTI

Kritiki očitajo pozitivnim psihologom, da zanemarjajo realno negativno stran sveta in,

da v imenu pozitivna psihologija ostala psihologija dobi negativno luč. Očitajo ji tudi, da postaja gibanje oziroma trend, ki se ukvarja z razvijanje samo pozitivnih lastnostmi človeka in s tem ni dovolj objektivna.

9. GEJ PSIHOLOGIJA

Psihologija je bila ena izmed prvih znanstvenih disciplin, ki se je ukvarjala s študijami homoseksualnosti. Najprej je v psiholoških raziskavah prevladovalo mnenje, da je homoseksualnost nekaj patološkega, kasneje pa so skušali dokazati, da je homoseksualnost normalen pojav (raziskave Alfreda Kinseya, študije Evelyn Hooker). Po tem se je začelo do homoseksualnosti pristopati z drugačnega stališča. Osredotočati so se začeli na različnost življenja lezbijk in gejev ("gay affirmative"). V osemdesetih letih je pojav AIDS-a pomembno vplival na vrste raziskav. Psihologija je kritizirala idejo o homoseksualcih kot o bolnih ljudeh. Vpeljala je termin homofobija kot glavni novi koncept in analizirala razlike med življenjskimi stili.

Psihologija gejev in lezbijk je psihologija, ki ne priznava homoseksualne patologije. Posega na področje diskriminacije ljudi, ki niso heteroseksualni in se zavzema za boljši svet za lezbijke in geje. Je znanstvena in politično usmerjena.

Glavni cilji gej psihologije so, da posameznikom na podlagi svojih raziskav pomaga pri razvoju lezbične, gejevske ali biseksualne samoidentifikacije, svetuje pri gradnji zdravih istospolnih zvez, raziskuje in skuša omejiti homofobijo in anti-lezbično ter anti-gejevsko diskriminacijo, ukvarja se s problemom starševstva v istospolnih zvezah, z etičnimi in kulturnimi razlikami med lezbikami, geji in biseksualci ter s problemom "izbire".

Psihološke raziskave o homoseksualnosti se delijo na pet področij:

- Raziskave o izvorišnih homoseksualnosti (V šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja so bile narejene empirične raziskave o izvorišnih homoseksualnosti. Izhajale so iz psihoanalitične perspektive ali pa perspektive socialnega učenja. Preučevale so vpliv staršev, zlorabe v otroštvu, izkušnje z nasprotnim spolom idr. Vendar raziskovalci niso prišli do prepričljivih argumentov in zaključkov. Zanimivejše so postale biološke teorije, z genetskimi in hormonskimi razlagami.)
- Raziskave stališč in vedenj, usmerjenih proti homoseksualnosti (Vpeljali so nove pojme, kot so homofobija, občutja proti homoseksualnosti, predsodki do homoseksualnosti, homonegativnost. Raziskave so izvajali na različnih populacijah in so se v glavnem osredotočale na stališča do gejev. Le redko tudi do lezbijk.)
- Raziskave psihološkega funkcioniranja
- Raziskave o tem, kako nekdo postane in je lezbijka ali gej
- Raziskave seksualnosti, intimnih odnosov in starševstva

Za geje in lezbijke je posebej pomembno psihološko raziskovanje, tisto, ki je v pomoč pri:

- Podpori ljudi v izražanju homoseksualnih želja in v izgrajevanju gejevskih in lezbičnih identitet in življenjskih stilov
- V zmanjševanju homofobičnih tendenc in dejanj
- V promociji emancipacije homoseksualnosti

Pomembnost raziskav je odvisna tudi od dejanske situacije lezbijk in gejev v določeni družbi in ideologije ter strategije lezbičnega in gejevskega gibanja. Ni vsaka psihološka raziskava homoseksualnosti pomembna za lezbične in gejevske študije.

Raziskava zakoncev Janus Research, 1992: Samuel in Cynthia Janus, sta vzela vzorec 2.600 udeležencev. Udeleženci so se lahko izrekli kaj so glede na prevladujoče spolno vedenje. Pri tem sta uporabljala intervju in ne anonimnih anket. Njuna študija velja za eno najpomembnejših študij glede homoseksualnosti. Glede na vzorec sta sklepala, da je vsaj 22 odstotkov moških in 17 odstotkov žensk v življenju že imelo kakšno homoseksualno izkušnjo. 9 odstotkov moških je imelo homoseksualno ali biseksualno usmerjenost, pri ženskah je delež 5 odstotkov.

Poglavitne raziskovalne metode:

- Intervju
- Anonimne ankete
- Socialni vprašalniki

Glavne slabosti psihologije gejev:

- Večinoma so raziskave nedosledne – merijo bodisi vpletenost v homoseksualne odnose (kar upošteva tudi biseksualce), bodisi gejevsko samoidentifikacijo. Nobena od teh meritev ne upošteva občutenja ljudi. Podatki raziskav o biseksualcih ne odražajo dejanske spolne prakse, ampak spolne občutke in sanjarjenja. Veliko ljudi, ki živijo v heteroseksualnih odnosih, je dejansko biseksualnih.
- Kritiki se sprašujejo, ali ljudje, vključeni v raziskave, povedo resnico. Pogosto je število gejev podcenjeno, saj mnogi izmed respondentov zavračajo sodelovanje v raziskavah, ker so preveč konzervativni in heteroseksualni ali pa, ker nočejo razkrivati svojih pomanjkljivosti.
- Podkupovanje respondentov.
- Nepravilni pristopi pri zbiranju podatkov pri raziskavah (npr.: raziskavo so izvajali tako, da so hodili od vrat do vrat in sparševali ljudi).

10. Gestalt psihologija

V znanosti se je v začetku dvajsetega stoletja močno uveljavila strukturna psihologija. Njen

princip je bil, da lahko pojave razumemo, če jih razčlenimo na dele in ugotovimo, v kakšnem odnosu so med seboj.

Gestalt psihologi pa so postavili drugačno tezo. Okolje zaznavamo kot celoto in ne kot mozaik posameznih vtisov. Melodijo slišimo kot celoto in ne samo kot zaporedje posameznih tonov. Pri psihološkem raziskovanju moremo torej izhajati iz celot, ne iz delov.

Začela se je 1920-ih letih v Nemčiji.

Večji geštalt psihologov:

- **Kurt Koffka** (se trudil ponesti geštalt psihologijo tudi izven Nemčije) – senzomotorično učenje
- **Wolfgang Kohler** (raziskoval reševanje problemov pri šimpanzih) – učenje z vpogledom
- **Max Wertheimer**

To prepričanje, da je celota več kot vsota njenih delov, je pripeljalo do odkritja različnih fenomenov, ki se pojavijo v našem zaznavanju

Max Wertheimer je idejo za svojo raziskavo dobil na železniški postaji. Ko so se vlaki približevali je bil pozoren na utripajoče luči, ki naj bi se navidezno gibale. Torej **phi fenomen** je prikazovanje luči v dveh različnih časovnih razmakih. Časovni razmik 1/30 sekunde vidimo kot istočasno prižiganje luči, 1/16 sekunde ena luč, ki se premakne, 1/5 sekunde=dve luči, ki se prižgeta ena za drugo.

Phi fenomen lahko opazimo tudi pri božičnem drevesu, ko lučke utripajo ena za drugo. Prav tako film. Ko gledamo film ne vidimo posameznih slik, temveč gibanje.

Geštalt psihologija pravi, da to navidezno gibanje nastane, zato ker naši možgani zapolnijo manjkajoče dele.

Vizualni svet je tako kompleksen, da je naš um razvil strategije, ki nam pomagajo, da se prilagodimo zmedi. Um skuša priti do najenostavnejše rešitve nekega problema. En izmed načinov je ta, da združi v skupine predmete, ki imajo podobne lastnosti.

Načela zaznavanja:

- Najosnovnejše je **načelo lika in podlage**. Torej če je nek dražljaj sestavljen iz dveh ali več delov, vedno zaznamo en del. Lik oz. figuro zaznaš v ospredju, ostalo je podlaga-zaznaš zakasnjeno.
- **načelo bližine** (dražljaje, ki so bližje skupaj povezujemo v celoto),
- **načelo podobnosti** (podobne dražljaje zaznavamo kot celoto),
- **načelo nadaljevanja** (skupaj zaznavamo dražljaje, ki nadaljujejo začeto smer),
- **načelo zaprtosti** (združimo take oblike, ki tvorijo ali nakazujejo neprekinjen obris),
- **načelo majhnosti** (manjše like, ki se pojavljajo znotraj večjih, vidimo kot celote, ki izstopajo iz ozadja)
- **načelo simetrije** (Simetričen podobe so zaznamo kot celoto, celo kljub razdalji),
- **načelo skupne usode** (združujemo dražljaje, ki se gibajo v isto smer),

Poznamo štiri osnovne principe, po katerih se zgrajeni geštalt sistemi.

- **Nastanek** = proces formiranja kompleksnejšega vzorca iz enostavnejših pravil
- **Materializacija** (zmotnost) = napačno obravnavanje nečesa resničnega, čeprav je to neresnično oziroma le ideja nečesa.
- **Multistabilnost** = je nagnjenost do dvoumnih zaznavnih doživljanj, kjer se več različnih interpretacij premika naprej in nazaj.
- **Konstantnost** = lastnost, da opazimo enak predmet, ne glede na njegov položaj,

rotacijo, velikost, raztegnjenost, spremenjene detajle ali različno senčenje.

11. Kognitivna psihologija

Uvod v kognitivno psihologijo in njeni cilji

Ukvarja se z : preučevanjem strukture in razvoja posameznih miselnih procesov ter z vplivom teh na posameznikovo razumevanje in vedenje.

Ljudje imamo v celoto povezane predstave in pojmovanja, ki jih ustvarjamo o raznih stvareh, ljudeh in dogodkih- to so kognitivne sheme.

Osnovna ideja: je ta da zna organizem napovedati in kontrolirati okolje - človek je bitje, ki spoznava, raziskuje in si razlaga svet v katerem živi. Tako si ustvarja predstave in modele o sebi, drugih in o svetu : kognitivne reprezentacije (sheme, konstrukte, pojme).

Cilj: je ta, da njimi oblikujemo svojo stvarnost in na njihovi podlagi delujemo, naše delovanje pa je odvisno od tega kakšne razlage najdemo za dogajanja, kakšne vzroke jim pripisujemo, kar vpliva na to kako bomo reagirali na stresne dogodke in obremenitve

Glavni preučevani pojavi

-Percepcija (generalna percepcija, pozornost in filtriranje podatkov, občutek za čas, percepcija oblik, prepoznavanje objektov, psihofizika,

-Kategorizacija podatkov (presoja in klasifikacija podatkov, indukcija in pridobivanje kategorij, itd.)

-Spomin (epizodičen, kratkoročen, semantičen, spomin očitidcev, delovni, staranje in spomin, emocije in spomin, avtobiografski spomin, “flashbulbmemory“, itd.)

-Reprezentacija znanja (mentalni imaginarij, dual-coding teorija)

-Numerična kognicija

-Jezik (slovnica, fonetika, fonologija, akvizicija(kako pridobimo) jezik)

-Mišljenje (izbira (teorija izbire), formiranje konceptov, presoja in sprejemanje odločitev, reševanje problemov, logično in formalno mišljenje)

Elizabeth Bates

-Vplivna raziskovalka na področju, kako možgani procesirajo jezik

-Primeri področij njenih raziskovanj: otrokova pridobitev veščin za uporabo jezika, afazija, procesiranje med jeziki in pa raziskovanje kognitivnih, nevronske in pa socialnih faktorjev, ki so v zvezi s temi procesi

-Kratek opis ene izmed njenih najbolj pomembnih raziskav: Pokazala je kako karakteristike različnih jezikov določajo način kako možgani organizirajo informacije povezano z jezikom in jih inkorporirajo med razvojem, odraslostjo in tudi v primeru bolezni, osvetlitev povezave med jezikom in evolucijsko starejše ne-lingvistične veščine.

-Elizabeth Bates je znana po njenem mišljenju, da je jezik odvisen od spomina, prepoznavne vzorcev in pa širjenja aktivacije

Metode in orodja

Eksperiment

opazujemo enako število moških in žensk, ki je kontrolna skupina. Pozorni smo na eksperimentalne spremenljivke. Opazujemo, kako le te vplivajo na delovanje v skupini

Biofiziološke metode

Spremljanje delovanja živčnega sistema (iskanje povezav med celicami, aktivacijo možganskih predelov)

Metoda samoporočanja

Introspekcija, npr: pri fazi učenja. Spremljamo način učenja, nivo zaznavanja, občutenja med

12. POLITIČNA PSIHOLOGIJA

1.) Kaj je politična psihologija?

Politična psihologija je relativno nova interdisciplinarna psihološka panoga, ki preučuje politično znanost, politike in politično obnašanje s pomočjo psiholoških teorij. V ospredje postavlja razliko v soodvisnem odnosu med posameznikom in skupino, ki je ključno za razumevanje obnašanja v zvezi z prepričanji, motivacijo, konflikti in podobnimi vsakdanjimi miselnimi procesi. Ukvarja se tudi z vplivom političnega ozračja na posameznike in tako pripomore številnim politikom ugotoviti posledice njihovih dejanj na bolj analitičen in sistematičen način. Vpliv politične psihologije je opazen tako pri domačem, kot pri tujem vodstvenem opravljanju politike, etničnem nasilju, vojnah in genocidih, nacionalizmu in drugih političnih ekstremih in pa seveda v volilnem odnosu in motivaciji, ki vključuje velik vpliv medijev.

Pri samem delovanju se povezuje s številnimi drugimi disciplinami, kot so antropologija, sociologija, mednarodni odnosi, ekonomija, filozofija, mediji, novinarstvo in tudi zgodovina.

Najpomembnejši pisci: Gustav Le Bon (psihologija množice), S. Sighele (Kriminalna množica), J. Tarde (Mišljenje množice)

2.) Kaj počne politična psihologija?

Analizira načine človeškega obnašanja med posamezniki in sklepa kako lahko politični pristopi vplivajo na njih. Preučuje temelje, dinamiko in rezultate političnega obnašanja skozi kognitivne in socialne razlage. Le-te poskuša razumeti (teoretični cilj) in na podlagi tega napovedati človeško motivacijo.

3.) S katerimi študijami in teorijami si pri tem pomaga?

V politični psihologiji so pomembne študije osebnosti, ki se osredotočajo na vplive osebnosti vodstva na odločitve in na posledice masovne osebnosti glede na meje vodstva. Pomembna poglavja politične psihologije so mnenja, stališča, vrednote, interesi ... Pomagajo si s številnimi psihoanalitičnimi teorijami in pa z pristopi osnovanimi na potezah. Ta je ena najpomembnejših in sicer želi ugotoviti značilnosti politikov, ki dajejo ljudem vtis, da bo politik stabilen v različnih situacijah in, da se bo pravilno odzval na nepričakovane dražljaje.

Trenutno najbolj popularno teorijo „Velikih pet“ sta postavila Costa in McCrae(1992) in ta v prednost postavlja neurotizem, ekstravertnost, prilagodljivost, odprtost za izkušnje in pa vestnost.

Zmagovalno obnašanje je motivacija, ki nastane iz potrebe po moči, pripadnosti in dosežku. Cilj politika je doseči motive, ki omogočajo konstantno motivacijo populacije do odvisnosti od vodstva. Za dosego tega

se politična psihologija povezuje s socialno psihologijo in daje velik pomen tudi psihologiji množic. Tu je pomembna velikost in struktura skupine, preučujejo pa tudi njeno funkcijo in razvoj, ter tudi vpliv konformističnosti in moči v skupini.

4.) Kako pride do njih?

Raziskovalne metode danes vključujejo eksperimente, ankete in raziskave. Pomembne informacije pa dajejo tudi intervjuji in analize govorov. Danes se uporablja tudi nova tehnologija s katero poskušajo meriti čustva, vzorčiti strategije in oceniti vzročno mediacijo.

Politični psihologi uporabljajo tudi Q metodologijo. To je raziskovalna metoda, ki raziskuje človekovo subjektivnost, oziroma stališča ljudi. Politični psihologi morajo biti previdni če se bodo njihove metode uporabljale za sklepanje o notranjem okviru političnega akterja.

5.) Katere so njene slabosti?

Včasih slabo izbrane ali slabo izpeljane metode (npr. vzorec, ki ni reprezentativen), prinesejo slabe posledice, kot je lahko napačno uporabljena politična poteza, ki na množico nima želenega učinka. V politični psihologiji naletimo tudi na moralni problem, saj je njen namen pogosto zavesti ljudi, lahko tudi na precej umazan ali nizkoten način.

Značilnosti kognitivne terapije

- 1) Izhaja iz kognitivne konceptualizacije pacientovih težav
- 2) Predpogoj je dobra terapevtska aliansa
- 3) Terapija je kolaborativna
- 4) Orientirana na cilj in na problem
- 5) Poudarjena je sedanjost
- 6) Terapija je edukativna
- 7) Je časovno omejena
- 8) Terapevtska srečanja so strukturirana
- 9) Kognitivna terapija uči pacienta prepoznati, oceniti in se odzvati na nefunkcionalne misli in prepričanja.
- 10) Uporablja različne tehnike za spremembo mišljenja, čustvovanja in vedenja

Glavne slabosti kognitivne psihologije

-Kognitivna psihologija se preveč osredotoča na delovanje možganov, človekovo mišljenje, pozablja pa človekova čustva, ki imajo pomembno vlogo pri našem delovanju, ki nas velikokrat ovirajo.

-Še posebej je bila deležna številnih kritik Piageteva razlaga spoznavnega razvoja saj se nekatere sposobnosti razvijejo že prej kot je on predvideval.

- Spregledan je pomen kulturnega okolja in vzgoje na človeka, pri tem je mišljeno predvsem to, da je že lahko res, da je delovanje človeka odvisno kako si razlaga in vidi svet, vendar na to tudi vpliva okolje, saj si ljudje svet in pojave različno razlagamo, saj izhajamo iz različnih okolij, kultur, družin...

-Ravno tako preveč logično mišljenje zanemarja pa sociokulturološki vidik.

13. Prometna psihologija

Prometna psihologija je mlada in obsežna veja psihologije, ki se še kar širi. Ukvarja se z obnašanjem uporabnikov cest in psihološkimi procesi, ki so vzrok za to obnašanje. Proučuje pa tudi povezavo med tem vedenjem in prometnimi nesrečami. Prometna psihologija stremi k temu, da bi vedenje voznikov prilagodila na tak način, da bi se zmanjšalo število prometnih nesreč, ter da bi ljudje izboljšali svojo t.i. »prometno osebnost« ter tako postali strpnejši, varnejši vozniki. Tovrstna rehabilitacija poteka s pomočjo opazovanja. En del opazovanja je opravljen s strani instrumentov, merilcev in ocenjevalca – opazujejo se stanje vozila in ceste, vodenje vozila, drugi del opazovanja opravi voznik sam, bodisi z vodenjem dnevnika svojega vedenja in počutja med vožnjo, bodisi s snemanjem odzivov med udeležbo v prometu. Velik del spreminjanja vedenja v prometu opravi udeleženec sam, s tem ko zavestno spremlja svoje vedenje in ga sproti popravlja (toleranca in vljudnost do ostalih, upoštevanje pravil, ...) (James, 2008).

V psihologiji prometa ni samo enega teoretičnega okvirja, ampak več specializiranih modelov, ki razlagajo razne determinante obnašanja v prometu. Eden najpomembnejših modelov obnašanja deli naloge, ki se pojavijo med vožnjo, na tri hierarhične stopnje:

- Strateško stopnjo
- Taktično stopnjo
- Operativno stopnjo

Prometno psihologijo lahko z združevanjem znanstvenih in praktičnih vidikov razdelimo na 6 področij:

- **Raziskave vedenja in nesreč:** to področje se ukvarja z analizo vožnje kot zaloge, tako senzomotorične kot take, ki zahteva visoko mero pozornosti, voznikovim stanjem med vožnjo, njegovo osebnostjo, interakcijo in socialno psihologijo vožnje, raziskuje vpliv teh dejavnikov na povezavo med vedenjem in nesrečami.
- **Preprečevanje nesreč in izboljšanje prometne varnosti:** sem spada izobraževanje in promoviranje varnosti na cesti s spreminjanjem in vplivanjem na vedenje s pomočjo različnih ukrepov (pravnih, izobraževalnih, marketinških, ...).
- **Raziskave in svetovanje na področju mobilnosti:** glavni cilj sta oskrba ter dizajn, orientirana s strani uporabnikov. To vključuje tudi razlikovanje med potrebami različnih skupin uporabnikov različnih prevoznih sredstev (starejši, invalidi,...), pa tudi povpraševanje po različnih vrstah prevoza, prevoznih sredstvih itn.
- **Izgradnja in dizajn vozil:** psihologija v izdelavi avtomobilov se klasično ukvarja z udobjem, od 80' let dalje pa se s pomočjo informacijskih sistemov v obliki naprav (ADAS) podpira voznike, hkrati se skuša vmesnike med napravo in uporabnikom prilagoditi potrebam slednjega.
- **Psihološko ocenjevanje in svetovanje/rehabilitacija:** tovrstno ocenjevanje je za voznika, ki kaže nenavadno vedenje v prometu. Sem spadajo ocenjevanje, usposabljanje ter rehabilitacija voznikov, še posebej tistih s prekrški.
- **Psihologija zračnega in železniškega prometa:** nekatera izmed teh področij ne zajemata samo cestnega prometa. Kljub temu sta se ti dve veji psihologije razvili ločeno od klasične psihologije prometa, njun vidik je pa premik s perspektive upravljalca na perspektivo uporabnika, še posebej kar se tiče njegovega udobja.

Psihologija prometa nima večjih slabosti, nepraktično je le dejstvo, da je večina prej omenjenih specifičnih modelov hevristične narave (reševanje problemov s predznanjem o njih), na primer Fullerjev task-capability model, zaradi česar niso dovolj natančni, da bi z njihovo pomočjo oblikovali trdne napovedi in nadzor vedenja.

Z raziskavami na področju psihologije prometa se ukvarja mnogo psihologov. V Sloveniji je zelo znan prof. dr. Marko Polič. Marko Polič je profesor obče in okoljske psihologije na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Napisal je več knjig, poglavij in

nekaj sto člankov (znanstvene monografije kot npr. Psihološki vidiki preventivnih dejavnosti v prometu, Podobe psihologije, ...). Poleg poučevanja na Filozofski fakulteti prof. dr. Polič sodeluje z različnimi ustanovami v izvajanju presoj vplivov na okolje (PVO), usposabljanjih za krizno upravljanje (ICZR, IAEA), obravnavi okoljskih in prometno-varnostnih vprašanj itn. S prometno psihologijo se ukvarja raziskovalno, in sicer s psihološkimi vidiki nesreč, prometno varnostjo in odločanjem. Poleg prof. dr. Poliča med osebe, ki izstopajo na področju prometne psihologije, spadajo tudi prof. dr. Talib Rotthengatter, profesor prometne psihologije na Nizozemskem (avtor več del na temo prometne psihologije), prof. dr. Leon James, profesor psihologije na Havajih (študije in predavanja na temo prometne psihologije).

14. PSIHOLOGIJA KRIMINALA

Cilji

Psihologija kriminala je ena izmed glavnih vej forenznične psihologije, katera preučuje mišljenje, namere, želje in reakcije zločincev. Poznana je kot znanost o duševnih procesih in vedenju odraslih in mladoletnih prestopnikov. Njen namen je iskanje učinkovitih načinov preprečitve, intervencije in učinkovite obravnave (tretmaja) delikventnih oseb.

- Sprememba prepričanj, vrednot, načina razmišljanja in čustvovanja delikventnih oseb.

Psihologijo kriminala ne smemo zamešati s kriminalno psihiatrijo: namreč se obedve ubadeta z mentalni zdravjem vendar je kriminalna psihiatrija osredotočena na diagnozo in zdravljenje mentalne bolezni (lahko vključuje razne terapije), psihologija pa preučuje obnašanje posameznika in motivacije za njegovimi dejanji, kar lahko zajema mentalne bolezni in načine s katerimi jih lahko zdravimo.

- Ne ukvarja se z vsebinami, ki spadajo na področje civilnega prava, je predvsem teoretična disciplina.

Glavni preučevani pojavi

Preučuje kako in zakaj se deliktno vedenje pojavi (pri posamezniku/ pri skupini), kaj to vedenje izzove, kako se to vedenje vzdržuje.

Glavne slabosti (omejitve te smeri)

V Sloveniji je ta smer nerazvita in v glavnem omejena na delo kliničnih psihologov, ki običajno presojujejo o obstoju duševnih motenj, prištevnosti, dodeljevanju otrok staršem pri razvezah ipd.

Deluje kot nekakšna strokovna podpora, ki omogoča učinkovitejše delo pravosodja, kljub temu pa je odnos med psihologi in pravniki obremenjen zaradi soočenja dveh različnih strok. Je zelo negotova in *delovno mesto je lahko celo nevarno* za psihologe. Nekateri zaporniki nima prisebni, kar pomeni, da se psihologi ne morejo počutiti varne na svojem delovnem mestu. Delo je zelo stresno, saj je težko delati z obtoženci in vsak dan reševati zelo zapletene probleme. *Uporabljene metode* ne morejo biti nikoli popolnoma zanesljive, vendar pa lahko z njihovo pomočjo zmanjšamo število osumljencev in naredimo približen profil glavnega osumljenca.

Poglavite raziskovalne metode in orodja

Psihološko profiliranje: tehnika, ki pomaga pri določanju glavnih osebnostnih in vedenjskih značilnosti osumljenca.

Kognitivni intervju: gre za posebno obliko izpraševanja očitca, ki v primerjavi s klasičnim intervjujem omogoča pridobivanje zanesljivejših informacij.

Poligrafiranje: omogoča odkrivanje čustvenega vznemirjenja, ki je lahko povezano z laganjem.

Psiholingvistične metode: omogočajo analiziranje besedil, z namenom pridobiti informacije o avtorju in ga tako identificirati.

Preiskovalna hipnoza: izkušen hipnotizer lahko od hipnotizirane osebe pridobi pomembne informacije v zvezi s kaznivim dejanjem.

Informativni pogovor z osumljenci: namen je pridobiti čimveč uporabnih informacij v zvezi s kaznivim dejanjem in dogodki povezanimi z njim. Cilj je pripraviti osumljenca do priznanja ali pa ga izločiti kot storilca.

Raprezentativne osebe in raziskave

V APA so forenzično psihologijo, katere del je tudi psihologija kriminala sprejeli leta 2001, iz česar lahko sklepamo, da je to mlada moderna veja psihologije. Večji del psihologije kriminala, znan kot profiliranje storilca je dobil korenine leta 1940, ko je urad za strateške storitve ZDA prosil Walterja C. Langerja (dobro znanega psihiatra) naj naredi profil Adolfa Hitlerja. Po drugi svetovni vojni je britanski psiholog Lionel Haward, medtem, ko je delal za Royal Air Force policijo pripravil seznam značilnosti po katerih bi lahko prepoznali med ostalimi vojaki in letalci visoko nacistično usmerjene posameznike. Leta 1950 je ameriški psihiater James A. Brussel narisal profil osebe, katera se je izkazala biti bomber, ki je teroriziral New York. V Sloveniji sta poznana na tem področju Peter Umek, kateri je v začetku 80. let začel seznanjati policiste s spoznanji psihologije, ki so pomembna in uporabna pri delu policije. In tudi Igor Areh.

15. MARKETINŠKA PSIHOLOGIJA

Najprej se osredotočimo na misel, kaj sploh je marketing. Bolj kot definicija povedo aktivnosti, ki so zajete pod tem imenom. Prva aktivnost je sistematično planiranje in izvrševanje poslov v smeri zastavljenih ciljev. Drugo, uporaba in znaje iz različnih znanstvenih področij kot so ekonomija, psihologija, sociologija... Tretje spodbujanje inovativne dejavnosti novih proizvodov. Četrto kreiranje miselnosti, ki je usmerjena k tržišču se pravi k zadovoljevanju potrošnika. Naloga podjetij ni v tem da pošlje na tr različne proizvode temveč, da pomaga potrošniku odkriti njegov problem, ki se tiče potrošnje in mu ponudi zadovoljive izdelke oz. storitve.

Cilj marketinške psihologije je pripraviti potencialnega kupca do nakupa določenih izdelkov. Iz psihološkega vidika na potrošnika vplivajo 4-je dejavniki. Prvi dejavnik je **cena**. Tako kot denar tudi cena spreminja naše zaznavanje. Cena nam sugerira kakovost, kupci pričakujemo, da se bo draga storitev zelo dobro obnesla. Visoke cene nas lahko prepričajo, da je nekaj kar smo okusili in je v resnici povprečno, zelo kakovostno. Ne le, da cena spreminja naše domneve in zaznavanje, dejansko ob uporabi storitev spreminja tudi našo izkušnjo: SE PRAVI, DA VISOKA CENA IZBOLJŠA NAŠO IZKUŠNJO. Cena upliva na naše zaznavanje in posledično na naše zadovoljstvo s storitvijo. ZVIŠUJTE CENE, VIŠJA CENE NE GOVORIJ O KAKOVOSTI AMPAK LJUDI SPRAVLJAJO DOBESEDNO V SKUŠNJAVA.

Podoben vpliv na kupce imajo tudi **blagovne znamke**. Privlačijo jih, vplivajo nanje in jih prepričujejo o kakovosti, ki je morda le navidezna. Kot primer vzemimo odvetnika, ki je iskal službo, vendar ga nikjer niso hoteli

vzeti, saj naj bi imele vse pisarne zasedena delovna mesta. Odvetnik, je čez nekaj časa dobil službo pri odvetniški pisarni Čeferin, saj so zaradi porasta strank nujno potrebovali dodatno delovno silo. Ta odvetnik se je leto kasneje poskusil zaposliti v drugih odvetniških pisarnah in ponudbe so deževale, saj je v njegovem življenjepisu pisalo, da je bil zaposlen v zloglasni odvetniški pisarni Čeferin.

Vendar je za učinkovito in uspešno blagovno znamko potrebnih več dejavnikov. Eden izmed mnogih je slogan ŽIVITE TISTO, KAR SPOROČATE S SVOJO BLAGOVNO ZNAMKO, kar pomeni, da to kar obljublimate, tudi izpolnite. Drugi pomembni dejavnik, da bodo ljudje kupovali izdelke vaše blagovne znamke je ime, ki vam bo ostalo v spominu.

Tretji dejavnik, ki upliva na kupce je **embalaža**. Slednja ima izreden vpliv na naše zaznavanje in našo dovzetnost za vizualne namige.

Na primer. Kupujemo avto in izbiramo med znamkama Alfa Romeo in Volvo. Alfa Romeo je na videz veliko bolj prijeten, lepši in modernejši, kot Volvo, zato se mnogo kupcev odloči za nakup tega avtomobila. V resnici pa je ta avto sramotno povprečen, pretirano nefunkcionalen in znan kot kralj odstavnih pasov. Kar pa seveda ne velja za Voltota, ki je v resnici mnogo boljši, čeprav njegov izgled ni najbolj mikaven. Nakup avtomobila Alfa Romeo predstavlja zmago embalaže nad kakovostjo.

Naše ravnanje običajno usmerjajo predsodki in navade, ne pa znanje. Zelo pomemben je torej izgled embalaže, kar pomeni, da če želimo, da bi bila naša storitev boljša, jo moramo polepšati.

Četrty vplivajoči dejavnik pa so **odnosi**. Pomembno je vedeti, da poleg neposrečene izbire cene, blagovne znamke in embalaže kakovost naše stvaritve lahko spodnese še ena, močnejša sila, in sicer, površinski odnos do strank.

Kot primer lahko vzamemo podjetnika, ki svojim strankam predstavlja njihov najnovejši izdelek. Stranke so na predstavitev prišle z veseljem in visokim pričakovanjem, a na koncu od tega ni ostalo nič, saj je predstavnik podjetja izdelek predstavil s pretirano zdolgočasnim glasom, ravnodušno, s strankami ni navezal nobenega stika. V predstavitev je pozabil vnesti temeljne elemente za vzpostavitev dobrega odnosa, kot so na primer izkušnost, zaupanje, gorečnost, magične besede, energičnost.. To pa je seveda stranke močno odbilo in pri končnem izidu kupiti ali ne kupiti izdelek, so se vsi odločili za drugo opcijo, kljub dobro izpolnjenim oz. ponujenim ostalim dejavnikom (ceni, blagovni znamki, embalaži).

Raziskovalne metode so: vprašalnik, anketa (javnomnenske raziskave), intervju.

Prednost oz. slabost marketinške psihologije je zmožnost manipuliranja s potencialnimi kupci in nezavedno vplivanje na kupce.

Osebnost marketinške psihologije: H. Beckwith.

16. PSIHOLOGIJA

POTROŠNIKA

Psihologija potrošništva se ukvarja z obnašanjem, zaznavanjem, pozornostjo potrošnika, z dejavniki, ki vplivajo na potrošnikove odločitve, nakupovanjem, odnosi med kupci in prodajalci,

Kdo je potrošnik ?

Potrošnik je oseba, ki ima možnosti (vire in sposobnosti) za nakup, ki jih ponuja trg, z namenom zadovoljiti osebne ali skupinske (družina) potrebe.

Obnašanje potrošnika: Je proces v katerem posamezniki odločajo kdaj, kje, zakaj, kako kdaj in od koga kupiti blago ali sprejeti servis. Obnašanje vključuje tako mentalno kot fizično aktivnost, ki je potrebna za odločitve v procesu nakupa.

Zaznavanje potrošnika: Iz okolja prihajajo dražljaji, ki v nas zbudijo nek odziv. Ni dveh ljudi, ki bi enako zaznavala isti predmet. Lahko bi rekli, da je zaznavanje neko »osebno gledanje« na stvari, za psihični vtis, ki ga naredi dražljaj na osebo.

Pozornost: Tesno je povezana z zaznavanjem. Več dražljajev dobivamo iz okolja, vendar poznamo le enega, ki pritegne našo pozornost. Pozornost pritegnejo barve, položaj, gibanje in kontrast, velikost črk, ... Znano je, da prej opazimo zgornji površino lista, kot pa spodnjo, prav tako bolj nam padejo v oči barvni napisi, slike, kot belo-črne in da opazimo zgornji levi kot bolj in desnega spodnjega najmanj ter da bolj opazimo stvari na levi strani kot desni.

Poznamo dve vrsti nakupovalnih navad:

Prve so tiste, v okviru katerih potrošnik kupuje izdelke, ki jih resnično potrebuje. In mu prinesejo neposredno korist. Tem navadam pravimo UTILITARNE. Potrošnikovi ključni merili pri nakupu sta kakovost in uporaba izdelka.

K drugi vrsti nakupovalnih navad spadajo hedonistične navade: potrošnik nakupuje zato, ker mu je nekaj všeč. v povprečju se v trgovinah zadržuje dlje, zanj pa je nakupovanje pogosteje tudi življenjski slog. Najznačilnejša lastnost hedonističnega potrošnika je čustvena zavzetost. To pomeni, da med nakupovanjem privlačnih in estetskih izdelkov potrošnik doživlja prijetna čustva.

POVEZANOST POTREB IN MOTIVOV. Ko kupujemo hrano, so v ospredju biološki motivi, skrb za družino in ljubezen do najbližjih. Prisotne so tudi estetske potrebe, saj hočemo priti do kakovostnega blaga lepega videza.

Ko kupujemo obleko, obutev in modne dodatke, je med skritimi motivi tudi želja po ugajanju in samozavesti.

Pri vsakdanjem nakupovanju izstopajo povsem konkretni motivi:

- Kar POTREBUJEMO, torej potrebe
- Kar nam je VŠEČ, to so čustva
- Kar se nam IZPLAČA, (gospodarstvo)
- In kar je DOBRO, torej gledamo na kakovost izdelka.

Navadno se pri nakupovanju ti motivi povezujejo in vzajemno dopolnjujejo: na primer, da nekaj kupim, ker to potrebujem in je na voljo po primerni ceni; ali pa nekaj kupim, ker mi je všeč, a je tudi kakovostno.

Raziskave v potrošniški psihologiji potrebujemo, da se prepričamo, če se proizvajajo izdelki, ki jih potrošniki res rabijo. Uporabljajo se primarne in sekundarne metode. Primarne so tiste, ki jih ustvaris sam, pri sekundarnih pa uporabiš informacije iz drugih raziskav.

Ker trgovec ne more vplivati na primarne potrebe, se ukvarja z zunanjimi motivi. Ti motivi so lahko usmerjeni v blago, ki nam postane všeč, ko ga zagledamo. Bogastvo in pestrost ponudbe gotovo zavajata, ponujata nam občutek, da živimo v svetu izobilja. Ali pa je motiv že sam obisk prodajalne. Zato so prostori urejeni, v njih vlada prijetno vzdušje, polno je barv, vsi so prijazni. Psihologija prodaje uči, da ljudje v trgovskih centrih iščejo domačnost in

sprejetost. Tako trgovine potencialnega kupca spreminjajo v dejanskega. Tudi če sprva ni imel potrebe oziroma namena kupiti določenega izdelka, lahko kupec ugotovi, da se po nakupu počuti bolje. Vsaj za določen čas. Človekove potrebe so progresivne, zato ob naslednjem obisku prodajalne potrošnik hoče več. Nekateri ljudje so ozaveščeni in veliko si jih že doma pripravi natančen seznam stvari, ki jih bodo kupili. Raziskave kažejo, da je potrošnikov, ki nakupujejo preračunljivo in z izdelano strategijo, približno 27 odstotkov. Teorija jih imenuje »deal-hunterji« oz. lovci na ugodnosti. Potrošnik je velikokrat zaveden. Napise na embalažah, ki obljublajo nizke cene in gratis izdelke, je velikokrat težko upravičiti. Kupci nakupujejo impulzivno in se ne zavedajo, da včasih (čeprav redko) škatla, ki ponuja več, v resnici vsebuje manj. Da bi se izognili pretiranemu nakupovanju potrošniški strokovnjaki svetujejo naj si na vhodu raje kot voziček izberemo košarico. Obstajajo še drugi triki, npr. tiha glasba spodbuja nakupovanje dražjih izdelkov, razne degustacije in promocije, dražji izdelki postavljeni na police v višini naših oči (več možnosti, da jih kupimo),...

17. PSIHOLOGIJA SPOLOV

CILJI: - predstaviti rezultate raziskav sodobne psihologije

- vplivati na politiko in javno mnenje o stereotipih in realnih razlikah med spoloma
- prilagoditi terapijo s psihofarmaki glede na razlike v možganih glede na spol
- priskrbeti dokaze s katerimi lahko spodbijamo diskriminacijo v družbi glede na spol
- pomoč pri zdravljenju motenj spolne identitete

PREUČEVANI POJAVI:

- 1.) razlike med spoloma -> ali so moški inteligentnejši od žensk ker imajo večje možgane?
- 2.) spol kot osebna lastnost -> *maskulnost, femininost, androgenost*; spolni stereotipi
- 3.) spol kot socialna kategorija -> *sex* – biološki spol, *gender* – socialni spol
- 4.) pojasnjevanje vzrokov za razlike med spoloma
- 5.) proučevanje vedenja glede na spol; kako se naučimo spolno tipiziranega vedenja
- 6.) teorija socialnih vlog
- 7.) teorija različnih pričakovanj

RAZISKAVE: nevroznanstveni vidik osebnosti: možgani in spol

- razlika v velikosti živčne celice v hipotalamusu, ki skrbi za hranjenje, pitje in razmnoževanje
- razlike v strukturi *sinaps* (povezave po katerih živčna celica prenaša sporočila)
- razlike v številu nevronskih povezav
- razlike v sintezi serotonina (ženske sintetizirajo manj serotonina)
- razlike v masi možganov (moški večje in težje za 10%)
- razlike v številu nevronov (ženske imajo na nekaterih mestih več živčnih celic)
- razlike v procesiranju informacij
- razlike v delovanju nevrotransmiterjev in hormonov

RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE:

- slikanje možganov (MRI)
- metaanalitične tehnike (kvantitativni način primerjanja rezultatov različnih raziskav)
- IQ testi
- osebni vprašalniki - lestvica za merjenje maskulnosti in femininosti; vprašalnik MMPI (Minnesota Multiphasic Personality Inventory)

